

Latvijas Republikas Senāts LĒMUMS

Rīgā 2021.gada 15.decembrī

Tiesa šādā sastāvā: senatores Sandra Kaija, Aija Branta, Inguna Radzeviča

izskatīja rakstveida procesā kriminālietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2021.gada 17.februāra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas rajona tiesas 2020.gada 1.decembra spriedumu /pers. A/, personas kods /personas kods/, atzīts par vainīgu Krimināllikuma 262.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 5 gadiem.

[2] Ar Rīgas rajona tiesas 2020.gada 1.decembra spriedumu /pers. A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 262.panta trešās daļas par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola ietekmē un Ceļu satiksmes noteikumu pārkāpšanu, kā rezultātā cietušajam tika nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2021.gada 17.februāra lēmumu Rīgas rajona tiesas 2020.gada 1.decembra spriedums atstāts negrozīts.

[4] Apsūdzētais /pers. A/ par apelācijas instances tiesas lēmumu iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt abu instanču tiesu nolēmumus un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzību pamato šādi argumenti.

Pirmās instances tiesa 2020.gada 9.novembrī nosūtīja paziņojumu apsūdzētajam /pers. A/, aizstāvim Ilmāram Svarinskim, cietušā pārstāvim /pers. B/ un prokurorei Žaklīnai Zemgalietei paziņojumu, ar kuru informēja, ka, pamatojoties uz Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojuma Nr. 655 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” 5.19.5.apakšpunktu, kriminālietu izskatīs rakstveida procesā.

Tāču tiesa nav izskaidrojusi procesa dalībniekiem pierādījumu pārbaudes neizdarīšanas procesuālo būtību un sekas, lietu izskatījusi rakstveida procesā un taisījusi notiesājošu spriedumu. Tādējādi pirmās instances tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 499.panta otrās daļas noteikumus, kas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 575.panta pirmās daļas 8.pantu ir pamats pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanai.

Savukārt apelācijas instances tiesa, nekonstatējot šādu pārkāpumu, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas, 566.panta pārkāpumus, kas atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

Motīvu daļa

[5] Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2021.gada 17.februāra lēmums atstājams negrozīts, bet apsūdzētā /pers. A/ kasācijas sūdzība noraidāma.

[6] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas un 566.panta pārkāpumu, lieta pirmās instances tiesā izskatīta, ievērojot šā likuma 499.panta nosacījumus.

[6.1] Kriminālprocesa likuma 511.panta otrā daļa noteic, ka spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 566.pants noteic, ja apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, konstatē šā likuma pārkāpumu, kas katrā ziņā izraisa sprieduma atcelšanu vai kādu citu būtisku šā likuma pārkāpumu, kuru tā pati nevar novērst, nepārkāpjot apsūdzētā tiesības uz aizstāvību, tā jebkurā lietas iztiesāšanas brīdī, uzklaušījusi lietas dalībnieku viedokļus, pieņem lēmumu par pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanu pilnībā vai kādā tā daļā un lietas nosūtīšanu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 575.panta trešās daļas 8.punktam par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu, kas katrā ziņā izraisa tiesas nolēmuma atcelšanu, uzskatāma lietas izskatīšana bez pierādījumu pārbaudes, neievērojot šā likuma 499.panta nosacījumus.

[6.2] Senāts konstatē, ka kriminālieta pirmās instances tiesā izskatīta rakstveida procesā bez pierādījumu pārbaudes saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 499.panta nosacījumiem, kā arī, pamatojoties uz Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojuma Nr. 655 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” 5.19.5.punktu.

[6.3] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 499.panta pirmo daļu tiesa var pieņemt lēmumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu attiecībā uz visu apsūdzību vai tās patstāvīgu daļu tikai ar nosacījumu, ka apsūdzētais atzīst savu vainu visā viņam izvirzītajā apsūdzībā vai attiecīgā tās daļā; tiesai pēc lietas materiālu pārbaudes nav šaubu par apsūdzētā vainu; apsūdzētais, bet obligātās aizstāvības gadījumos arī viņa aizstāvis un pārstāvis, piekrit šādas pārbaudes neizdarīšanai. Savukārt minētā panta otrā daļa noteic, ka pirms izlemt jautājuma par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu, tiesa noskaidro prokurora, personas, kas īsteno aizstāvību, cietušā un viņa pārstāvja un kriminālprocesā aizskartā mantas īpašnieka, kura mantai uzlikts arests, viedokli par to, kā arī izskaidro viņiem pierādījumu pārbaudes neizdarīšanas procesuālo būtību un sekas.

[6.4] Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojuma Nr. 655 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” (redakcijā, kas bija spēkā lēmuma pieņemšanas brīdī) 5.19.5. apakšpunkts noteica, ka kriminālietas, kas nodotas tiesai paātrinātā procesa kārtībā vai izskatīšanai bez pierādījumu pārbaudes, pirmās instances tiesā izskata rakstveida procesā. Tiesa paziņojumā par kriminālietas izskatīšanu rakstveida procesā norāda tiesības

prokuroram, apsūdzētajam, aizstāvim un cietušajam 10 dienu laikā pieteikt noraidījumu tiesas sastāvam, iesniegt iebildumus pret lietas iztiesāšanu rakstveida procesā, iesniegt viedokli par piemērojamo soda veidu un mēru un citiem ar spriedumu saistītiem jautājumiem, kā arī norāda nolēmuma pieņemšanas dienu. Ja iebildumus pret lietas iztiesāšanu rakstveida procesā iesniedzis prokurors, apsūdzētais, aizstāvis vai cietušais, tiesa pieņem lēmumu par lietas iztiesāšanu mutvārdu procesā.

[6. 5] Senāts norāda, ka Ministru kabinets ar 2020.gada 6.novembra rīkojumu Nr. 655 bija izsludinājis visā valsts teritorijā ārkārtējo situāciju. Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” 4.panta pirmā daļa noteic, ka ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus.

No Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojuma Nr. 655 sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācijas) izriet, ka, „ņemot vērā valstī noteiktos drošības pasākumus un epidemioloģisko situāciju, paredzēts noteikt rakstveidā izskatāmo krimināllietu uzskaitījumu pirmās instances tiesā. Gadījumos, ja pirmstiesas kriminālprocess ir norisinājies paātrinātā procesa kārtībā (Kriminālprocesa likuma (turpmāk - KPL) 36.nodaļa)) vai prokurors, pabeidzot pirmstiesas kriminālprocesu, veicot nepieciešamās darbības lietas nodošanai tiesai, ir noskaidrojis, ka apsūdzētais piekritī iespējai, ka krimināllietā tiesā tiek izskatīta bez pierādījumu pārbaudes, tiesnesis nosaka krimināllietas iztiesāšanu rakstveida procesā. Atbilstoši KPL 412.panta ceturtajai daļai, pabeidzot pirmstiesas kriminālprocesu un sagatavojot krimināllietu nodošanai tiesai, prokurors noskaidro, vai apsūdzētais, bet obligātās aizstāvības gadījumos arī viņa aizstāvis un pārstāvis, piekritī iespējai, ka krimināllietu apsūdzībā vai tās patstāvīgā daļā tiesa izskata bez pierādījumu pārbaudes un prokurors par to raksta protokolu, tajā norādot, vai apsūdzētais piekritīs pierādījumu pārbaudes neizdarīšanai visā apsūdzības apjomā vai kādā konkrētā tās daļā, kā arī izskaidro apsūdzētajam šādas piekrišanas procesuālo būtību un sekas. Tādējādi, tiesā, saņemot krimināllietu, tiesnesis var pārliecināties, vai apsūdzētais piekritī izskatīt krimināllietu bez pierādījumu pārbaudes” (Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40494077>).

[6.6] Kriminālprocesa likuma 412.pantā ir paredzēta pirmstiesas kriminālprocesa pabeigšanas, nododot lietu tiesai, kārtība. No minētā panta trešās daļas 4.punkta izriet, ka, pabeidzot procesu, prokurors apsūdzētajam vai viņa aizstāvim, dara zināmu, ka apsūdzētajam uzreiz pēc krimināllietas materiālu kopiju saņemšanas vai iepazīstināšanas ar krimināllietas materiāliem ir jāiesniedz prokuroram informācija par to, vai viņš vēlas aizstāvja piedalīšanos lietas iztiesāšanā un vai apsūdzētais piekritī iespējai, ka krimināllietu apsūdzībā vai tās patstāvīgā daļā tiesa izskata bez pierādījumu pārbaudes. Savukārt šī panta ceturtā daļa noteic, ka, ja apsūdzētais, bet obligātās aizstāvības gadījumos arī viņa aizstāvis un pārstāvis, piekritī iespējai, ka krimināllietu apsūdzībā vai tās patstāvīgā daļā tiesa izskata bez pierādījumu pārbaudes, prokurors par to raksta protokolu, tajā norādot, vai apsūdzētais piekritīs pierādījumu pārbaudes neizdarīšanai visā apsūdzības apjomā vai kādā konkrētā tās daļā, kā arī izskaidro apsūdzētajam šādas piekrišanas procesuālo būtību un sekas.

[6.7] Senāts norāda, ka no lietas materiāliem konstatējams, ka apsūdzētais /pers. A/ pirmstiesas kriminālprocesā atzinis savu vainu visā viņam izvirzītajā apsūdzībā, izdarīto nožēlojis un piekritīs pierādījumu pārbaudes neizdarīšanai, kā arī viņam izskaidrota šādas piekrišanas procesuālā būtība un sekas (*sējuma 109.lapa*).

/pers. A/ nav iesniedzis iebildumus pret lietas izskatīšanu tiesā rakstveida procesā bez pierādījumu pārbaudes, un, atbildot uz pirmās instances tiesas paziņojumu, viedokli norādījis, ka atzīst savu vainu visā viņam izvirzītajā apsūdzībā, piekritī lietas izskatīšanai rakstveida procesā, neizdarot pierādījumu pārbaudi, kā arī apliecinājis, ka viņam ir saprotama pierādījumu pārbaudes neizdarīšanas procesuālā būtība un sekas (*sējuma 130.lapa*). Pirmās instances tiesa spriedumā norādījusi, ka, pabeidzot pirmstiesas procesu, /pers. A/ sava aizstāvja I. Svarinska klātbūtnē vainu inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā atzinis pilnīgi un izdarīto nožēlojis, kā arī piekritīs pierādījumu pārbaudes neizdarīšanai tiesas izmeklēšanā.

Pirmās instances tiesai nav radušās šaubas par apsūdzētā vainu.

[6.8] Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka pirmās instances tiesa 2020.gada 9. novembrī, pamatojoties uz kriminālprocesā esošo apsūdzētā viedokli par pilnīgu vainas atzīšanu visā viņam izvirzītajā apsūdzībā, kā arī piekrišanu lietas iztiesāšanai bez pierādījumu pārbaudes, nolēmusi lietu iztiesāt 2020.gada 1.decembrī rakstveida procesā, neizdarot pierādījumu pārbaudi. Vienlaicīgi pirmās instances tiesas tiesnese informējusi prokuroru, apsūdzēto, aizstāvi un cietušo par viņu tiesībām 10 dienu laikā pieteikt noraidījumu tiesas sastāvam, iesniegt iebildumus pret lietas iztiesāšanu rakstveida procesā, kā arī iesniegt viedokli par piemērojamo soda veidu un mēru, kā arī citiem ar spriedumu saistītiem jautājumiem.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa, konstatējot apsūdzētā piekrišanu pierādījumu pārbaudes neizdarīšanai un lietu iztiesājot rakstveida procesā, ir ievērojusi Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojuma Nr. 655 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” 5.19.5.apakšpunktā un Kriminālprocesa likuma 499.pantā noteiktās prasības.

Senātam nav pamata apšaubīt minēto atzinumu.

[6.9] Senāts norāda, ka, lai arī Kriminālprocesa likums neparedz, ka lietas, kurās apsūdzētais atzīst savu vainu un ir piekritīs pierādījumu pārbaudes neizdarīšanai tiesā, būtu skatāmas pirmās instances tiesā rakstveida procesā, minētais izrietēja no Ministru kabineta 2020.gada 6.novembra rīkojuma Nr. 655 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” 5.19.5. punkta. Senāts atzīnē, ka minētā norma ir uzskatāma par speciālo tiesību normu, kas ierobežo vispārējo tiesību normu, tādējādi, saņemot krimināllietu, pirmās instances tiesa pamatoti no krimināllietas materiāliem ir pārliecinājusies, ka apsūdzētais piekritī izskatīt krimināllietu bez pierādījumu pārbaudes. Tādējādi pirmās instances tiesa lietu iztiesājusi rakstveida procesā bez pierādījumu pārbaudes izdarīšanas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam.

[6.10] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apsūdzētā /pers. A/ kasācijas sūdzībā norādītie motīvi apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai nav guvuši apstiprinājumu. Iztiesājot lietu, gan pirmās instances tiesa, kuras spriedumu apelācijas instances tiesa atstājusi negrozītu, gan apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumu, kas katrā ziņā izraisa sprieduma atcelšanu saskaņā ar šā likuma 575.panta pirmās daļas 8.punktu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.panta, tiesa

nolēma:

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2021.gada 17.februāra lēmumu, bet apsūdzētā /pers. A/ kasācijas sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

S.Kaija

A.Branta

I.Radzeviča